

Haloze

Čez gričke do modreca in spokorjene grešnice

Dostop: Od gradu Borl do Donačke gore pelje čez Haloze označena Haloška pot, ki je dolga za okoli 20 ur hoje. Prehodna je torej v dveh ali treh dneh. Na vzhodu ta pohodniška pot prečka tudi najvišji vrh Haloz, Jelovice (623 m). Na ta vrh se sicer pride iz Zgornje Sveče na cesti Rogatec–Majšperk, in sicer po gozdarskih cestah in poteh. Dolga je uro hoje. Za izlet na hrib Sv. Avguščina (503 m) v vzhodnih Halozah, ki stoji na državni meji, se je dobro oskrbeti z zemljevidom. S ceste, ki pelje z Vidma pri Ptuju k mejnemu prehodu Zgornji Leskovec, dober kilometer pred prehodom krenete na desno proti vasi Velika Varnica. Peljete se do konca asfalta in naprej po makadamu. Pri drugi kapelici, kjer je tudi kažipot, zavijete na levo v breg. Po slabi cesti se lahko pripeljete pod samega Avguščina, sicer imate nanj okoli pol ure ne prestrmega vzpona.

Naravne lepote
Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

To je deželica usadov, tistih nesrečnih ran na koži matere zemlje, ki naseljencem na njej grenijo vsakršne sanje o velikih kmečkih posestih. Na pobočjih, ki ponekod niti niso strma, ob večji moči zdrsne kos zemlje ali pa samo travne ruše, dolg za lučaj in ne širši od desetih metrov. In že imaš zdrto zemljišče, ki ga v vzhodnem slovenskem narčju lepo imenujejo halóza. Za halóze se niso trgali zemljiški mogotci,

Značilna izoblikovanost Haloz, ki na tem mestu takorekoč vstajajo z desnega brega rečice Dravinje.

Nekdanja viničarska domačija na Malem Okiču

Umetniško navdihnjeni domačin se je slikarsko in pesniško izpovedal na steni svoje hiše.

ampak reveži, ki so se pri teh motgocih uđinjali. In tako so Haloze postale pojem slovenske zaostalosti in revščine, lačnih Slovencev, hvaležni topos literatov in fotografov, po potrebi pa tudi politikov. A tudi pojem dobrih, vse boljših vin.

Po bolj gosposki teoriji naj bi ime Haloze izviraló iz latinske besede *colles*, ki pomeni vinorodne gorice. Desetina vzhodnega dela, imenovanega tudi Vinorodne Haloze, je dejansko pokrita z vinogradi. Zahodni del je poraš-

čen s halózami, gosto zapleveljenimi goščavami, le dva odstotka površin je tam vinogradniških, zato je znan tudi kot Gozdnate Haloze.

Med obema polovicama teče hrupna meddržavna cesta, ki je življenjska žila med Hrvaško in Evropo. Haloške deželice, dolge 32 kilometrov, široke pa od šest do deset kilometrov, s te ceste seveda ne boste doživeli. Njen pravi življenjski utrip je mogoče občutiti le v razloženih naseljih, ki se stezajo po slemenskih gričih. Treba je čim prej zaviti na kakšno stransko cesto in se prepustiti nenavadnemu ritmu vožnje med vinogradi: dol in vkreber, levo in desno, skozi zagonetna križišča, po vegastih voziščih, ki se iznenada končajo. Ali pa pustiti avto ob kakem potoku in jo mahiniti na bližnji vrh, nad vinograde, k hiškam zidanicam. S svojimi nogami preizkusiti, kako se haloški svet strmo dviga na sončna slemena in pada v senčne grape.

Na peščeni ilovici in laporju se po prisojáh širijo vinogradi, ponekod še strmo posajeni navpik, v glavnem pa položno; taki so lažji za roke in celo lepši za oči. Vmes so še vrtovi, rajde fižolovih prelovk in krevljasta koruzišča, ki kažejo, da se stari viničarski svet še ni povsem razselil; da so v prenekateri zidanci, ki se zdi kakor vinski vikend, ljudje naseljeni za stalno, išočó novo haloško življenje. Toda oddaljenost od služb na Ptuju, brezposelnost in slabe kupčije z vinom nekatere Haložane tiščijo, da so z eno nogo še zmeraj v nekdanjem svetu odrinjenosti in revščine. Pri tem pa nekateri

Na Avguštinov hrib nad Veliko Varnico, kjer tik ob meji s Hrvaško stojita romarski cerkvi sv. Magdalene in sv. Avgušтина, vodi ozka, strma cesta, po kateri se je najbolje podati peš.

kmetijski strokovnjaki sodijo, da ima samo pet odstotkov svetovnih vinogradniških površin tako ugodne klimatske razmere za pridelavo vina kot Haloze. Po količini tu vodi laški rizling, po kakovosti pa je kralj renski rizling, katerega imenitni dvorjani so rulandec, zeleni silvanec, traminec in rizvanec. Ta dvor seveda ne more delovati brez komornika haložana, ki je plemeniti bastard laškega rizlinga, šipona, belega pinota in sovinjona.

V tej rahli, jasličasti, nagrbančeni deželi od nekdaj uspeva le trta. Trta je usoda Haloz, Haložan ima od nje žilave korenine, kremenite žile in po svoje nasajeno glavo; morda zaradi hrbtenice, ki so jo utr-dile polne brente. To boste spoznali zlasti ob trgatvi na kateri od številnih vinskih cest, pod kakim klopotcem, ko vas bo hitro kdo povabil na pijačo, najprej veselo razkladal svoje zgode in nezgode, potem pa vas, vzdihujočega nad lepoto pokrajine, še milo gledal, kakor bi vas prosil: ali lahko kaj storite za te naše Haloze? Vinogradov je vse manj ... torej tudi te lepote.

Najvišji haloški vrh, Jelovice, ki spada h gozdnatemu delu, ponuja najlepši razgled. Iz osrednje Slovenije je tudi najhitreje in najlaže dostopen; je skoraj planinski cilj. Prav tako lep pa je pogled na Haloze tudi s Sv. Avgušтина, še posebno jeseni, ko začne velika preproga narave, prepletena s terasami, ograjki in gozdnimi robovi, počasi zamirati v svojih najlepših rumenordečih barvah. Iz Cirkulan se podajmo po slemenih gričev, na katerih so se raztepli zaselki Slatina, Pohorje, Veliki in Mali Okič, pozneje še Skorišnjak. Z vsake vzpetinice se na jugozahodu kaže ta strmi, skoraj koničasti Avguštin;

Magdalena in Avguštin, cerkvi dvojčici, pred njima star mejni kamen med Avstrijo in Ogrsko, ki je spet prišel prav.

Grozdi, ki dozoriijo v najbolj srečnem mesecu Haloz.

zemeljska piramida, večja od Keopsove. Za varen občutek, da gledate pravo cerkev sv. Avguština, dodajmo, da ima ob sebi še cerkev dvojčico, ki pripada sv. Mariji Magdaleni. Četudi obnovljeni, izdajata, da ju niso gradili arhitekti, ampak preprosti domači zidarji, ki jih niso skrbeli proporciji in simetrija. Zgodovina ne sporoča, kdo se je domislil, da visoki prostor, ki vrši od pritajene zemeljske energije, posveti svetnikoma, ki sta si nenavadno daleč, hkrati pa še bolj nenavadno blizu: vélikemu mislecu, ki ima tu edi-

no cerkev na Slovenskem, in spokorjeni grešnici, spremljevalki Jezusa Kristusa, katere cerkvic je pri nas nič koliko. Tisti genialec je moral kar nekaj vedeti o človeških nasprotjih, ki se privlačijo. Tri metre od Magdalenine cerkve stoji stari mejni kamen med Avstrijo in Ogrsko; spet je prišel prav. Od njega se sijajno vidi v sosednjo državo, še posebno na plemiško gnezdo Trakoščan. Haložani in Zagorci radi skupaj poromajo na svoje visoko dvojno svetišče, ne meneč se za mejo. Hvala bogu, da je še kje tak kraj.

Hodili boste od klopotca do klopotca. Postavljeni na vetrne lege naj bi ne odganjali samo škorcev, ampak po ljudskem verovanju tudi mehčali grozdje. Klopotci s šestimi vetrnicami in posebno nasaditvijo lesenih kijev so zaščitni znak Haloz. Vsak po svoje tolče

po javorjevi deski in drdra svojo pesem, da jih vinnogradniki lahko ločijo med seboj. Bojda odločilno vplivajo na glasbeni posluš Haložanov in tudi na njihovo govorico, ki je pojoča in poskakujoča – in se tudi razlikuje od griča do griča. Vmes boste nenehno spraševali za pot. Prav mogoče bodo pred vas kje postavili ročko vina, kar vas bo nekoliko ustavilo. Morda sploh ne boste prišli k Avguštinu in Magdaleni, torej k pameti in spokorjeni grešnosti. A nič za to, kaj se nam ne izmikata celo življenje? Doživeli boste Haloze; a varujte se halóz.